

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертацію Шевенко Алли Миколаївни
«Професійне самовизначення старшокласників як чинник
особистісного зростання»,
представлену на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних
наук
за спеціальністю 19.00.07 – «Педагогічна та вікова психологія»

Ознайомившись з дисертаційною роботою Шевенко Алли Миколаївни варто відмітити її актуальність. Вибір професії є однією з провідних потреб юнацького віку та відбувається за наявності основних психологічних новоутворень особистості на цьому етапі: особистісного, соціального та професійного самовизначення. В ідеалі цей вибір має здійснюватися самостійно, усвідомлено та виважено, з урахуванням знань старшокласників про власні психологічні особливості та потенційні можливості, орієнтуючись на сильні сторони своєї особистості та на потреби сучасного ринку праці.

Дисертаційна робота має чітку структуру: складається зі вступу, трьох розділів висновків до кожного розділу, додатків та списку використаних джерел.

У першому розділі – «Теоретичний аналіз проблеми професійного самовизначення старшокласників в аспекті їх особистісного зростання» – здійснено теоретичний аналіз наукових підходів до вивчення проблеми професійного самовизначення старшокласників, наукових досліджень у вітчизняній та зарубіжній літературі щодо впливу професійного самовизначення старшокласників на їх особистісне зростання. Автором розкрито поняття «цілеспрямоване професійне самовизначення», «особистісне зростання», «профорієнтаційний простір», а також особливості впливу професійного самовизначення на особистісне зростання. Визначено критерії, рівні професійного

самовизначення старшокласників та умови, що сприяють професійному самовизначенню і особистісному зростанню.

У другому розділі «Експериментальне дослідження особливостей професійного самовизначення старшокласників як чинника особистісного зростання» – дисертанткою представлено організаційні засади дослідження чинників впливу професійного самовизначення на особистісне зростання старшокласників, обґрунтовано результати дослідження розвитку кожного з компонентів професійного самовизначення старшокласників як чинника особистісного зростання. Представлено результати дослідження рівнів сформованості компонентів професійного самовизначення та особистісного зростання старшокласників.

У третьому розділі «Психологічне забезпечення цілеспрямованого професійного самовизначення старшокласників як чинника особистісного зростання» – автором визначено психологічні умови активізації процесу професійного самовизначення як чинника особистісного зростання; розроблено та обґрунтовано комплексну навчально-розвивальну програму цілеспрямованого професійного самовизначення старшокласників; обґрунтовано й описано формувальний експеримент; проаналізовано результати ефективності впровадження комплексної навчально-розвивальної програми на етапі формувального експерименту; розроблено та представлено методичні рекомендації для практичних психологів, соціальних педагогів, класних керівників щодо впровадження комплексної навчально-розвивальної програми цілеспрямованого професійного самовизначення у закладах загальної середньої освіти.

Позитивні сторони роботи:

1. Дисертаційну роботу виконано відповідно до тематичного плану наукових досліджень Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України «Психолого-педагогічні технології відбору учнівської молоді до вищих навчальних закладів педагогічного профілю» РК № 0114U003164.

2. Багато розробок для практичної значущості досліджуваної проблеми: авторські анкети, комплексна навчально розвивальна програма, портфоліо старшокласників, методичні рекомендації для психологів, педагогів щодо організації профорієнтаційного простору в закладах загальної середньої освіти, впровадження результатів дослідженні в практику в 5 організаціях.

3. Автореферат дисертації, вчитаний, структурований, логічно і науково обгрунтований теоретичними та емпіричними даними.

4. На теоретичному рівні вдало описана модель дослідження професійного самовизначення старшокласників як чинника особистісного зростання.

5. Дисертанткою гармонійно поєднані кореляційні плеяди відповідних компонентів професійного самовизначення старшокласників з рівнями їх сформованості.

6. Автором встановлені кореляційні зв'язки між професійним самовизначенням та особистісним зростанням старшокласників.

7. Вдалою розробкою автора є комплексна навчально-розвивальна програма цілеспрямованого професійного самовизначення старшокласників як чинника особистісного зростання. Вона логічно структурована в модульні блоки, теми, і включає комплекс практичних блоків (кейси психологічних вправ та інструментів, які подані в додатках).

8. Особливої уваги потребують розроблені анкети дисертантки за науковою проблемою. Питання авторських анкет згруповані у відповідні блоки, де експертами виступають психологи, соціальні педагоги, класні керівники.

9. Дисертанткою взято участь у великій кількості міжнародних, всеукраїнських конференціях та методичних семінарах (13).

10. Висновки описують відповідність розкриття завдань досліджуваної проблеми.

Зауваження:

1. Текст дисертації потребує стилістичних доопрацювань.

2. Літературні джерела оформлені за старими вимогами до 2015 р.

3. Емпіричну модель дослідження професійного самовизначення старшокласників як чинника особистісного зростання бажано було б автору обґрунтувати з застосуванням факторного чи кластерного аналізів. Залишається не зрозумілим, яким чином емпірично дані компоненти виокремились саме так, як описала дисертантка? Тому, слово для аргументації залишаю за автором.

4. Хотілося б почути аргументацію від дисертантки щодо застосування методики «САМОАЛ» (авт. О. Лазукін) в наукових дослідженнях на вибірці старшокласників. Рівень самоактуалізації, який вимірює тест бажано застосовувати з 18-річного віку. Чому саме дана методика являється доречною в застосуванні для учнів ЗЗСО?

5. Методика «Якорі кар'єри» Е. Шейна розрахована, на мій погляд, за шкалою «Професійна компетентність» не для учнівської молоді. Чому саме ця шкала вводиться в інтерпретацію результатів досліджень?

Наведені міркування жодним чином не впливають на загальну позитивну оцінку рецензованої праці.

У заключному висновку варто відмітити, що дисертаційна робота «Професійне самовизначення старшокласників як чинник особистісного зростання» є самостійним, цілісним, завершеним дослідженням, що відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 року (зі змінами), а його автор Шевенко Алла Миколаївна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – «Педагогічна та вікова психологія».

Офіційний опонент:

доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри психології,
соціальної роботи та педагогіки
Таврійського національного університету
імені В. І. Вернадського

Садова М.А.

Підпис *Садова М.А.*
ЗАСВІДЧУЮ
Начальник ВК *Михайло Ванурик*
«17» *12* 20 *21* р.